

Natuur.focus

Afgiftekantoor
Antwerpen X
P209602

Toelating – gesloten verpakking

Retouradres: Natuurpunt,
Coxiestraat 11,
2800 Mechelen

VLAAMS DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT OVER NATUURSTUDIE & -BEHEER – DECEMBER 2009 – JAARGANG 8 – NUMMER 4
VERSCHIJNT IN MAART, JUNI, SEPTEMBER EN DECEMBER

**Klein warkruid
ontrafeld**

**Limburgse soorten
adopteren**

**Vuursalamander
in Oost-Vlaanderen**

Adoptie van Limburgse soorten

Enkel verpakking of ook inhoud?

Peter Baert, Luc Crevecoeur & Jan Stevens

Planten- en diersoorten adopteren lijkt momenteel heel wat organisaties aan te spreken. Maar wat betekent dat eigenlijk voor het natuurbehoud? Stopt het verhaal bij een mooie postkaart en een wandeling door het natuurgebied, of moeten er in de adoptiekit ook 'tips and tricks' zitten, waar je als adoptieouder mee aan de slag kan?

De das, een prioritaire Limburgse soort waar de gemeente Hoeselt zich over ontfermt (foto: Vilda/Yves Adams)

Inleiding

Biodiversiteit, de verscheidenheid aan planten, dieren, hun leefgebieden, hun verschillende genetische varianten en de onderlinge relaties tussen die componenten, is belangrijk voor ons voortbestaan. Biodiversiteit vormt immers de motor voor het functioneren van ecosystemen, die de menselijke samenleving voorzien van talloze diensten zoals eten en drinken, onderdak, geneesmiddelen, water en zuivere lucht. Uitgestrekte natuurgebieden beschermen ons tegen natuurrampen zoals overstromingen (meanders, overstromingsgebieden,...) en vormen een tegengewicht voor de klimaatopwarming (bossen). We kunnen er ons in ontspannen, we kunnen de biodiversiteit bestuderen of we kunnen gewoon van al die variatie genieten.

Een omvattende analyse van deze ecosystemendiensten in het *Millenium Ecosystem Assessment* (2005) toont echter aan dat, ondanks heel wat verdragen en inspanningen, de biodiversiteit wereldwijd blijft afnemen. Een aantal soorten doet het weliswaar beter, maar de ambitieuze 'Countdown 2010'-doelstelling – het stoppen van het verlies aan biodiversiteit tegen 2010 – zal niet gehaald worden (European Commission 2006, Millenium Ecosystem Assessment 2005). Ook niet in Vlaanderen waar 57% van de soorten en 90% van de habitats van de Habitatrichtlijn zich in een matig ongunstige tot zeer ongunstige staat van instandhouding bevinden (Dumortier et al. 2008).

Abstracte biodiversiteit

Dit gegeven vormt een opmerkelijke tegenstelling: hoewel biodiversiteit sterk bepalend is voor onze levenskwaliteit, gaan we bijzonder onzorgvuldig om met diezelfde biodiversiteit. Eén van de factoren die hier mogelijk meespelen is dat het begrip 'biodiversiteit' te abstract is en de eraan verbonden ecosystemendiensten onvoldoende gekend zijn. Heel wat mensen zien geen verband tussen hun acties en hun socio-economisch functioneren, en de gevolgen voor biodiversiteit. Ze zijn zich bijgevolg ook niet bewust van hoe ze er op een duurzame manier mee kunnen omgaan ('genieten zonder te vernietigen').

Zo begrijpen jongeren bijvoorbeeld wel dat biodiversiteit belangrijk is en moet behouden blijven, maar denken ze dat niet zijzelf maar hun ouders iets moeten doen om die biodiversiteit te behouden. Ze gaan er immers van uit dat ze zelf niets kunnen doen (IPM Research & Advies 2008). Dat laatste is een wijd verspreid misverstand. Een meer concrete invulling van het begrip biodiversiteit, waarbij veel aandacht wordt besteed aan wat doelgroepen kunnen doen voor het behoud ervan, is dan ook aan de orde.

Samenwerken in een versnipperde omgeving

Vlaanderen is op veel domeinen één van de sterkst versnipperde regio's van Europa. Een vierde van Vlaanderen is verstedelijkt, ongeveer de helft van Vlaanderen is in landbouwgebruik en naast enkele grote rivieren en kanalen doorkruisen 69.000 km wegen de 13.600 km² Vlaanderen. De tussenliggende groene ruimte is gekenmerkt door een sterk versnipperde eigendom- en gebruikerstructuur van openbare besturen, ondernemingen, verenigingen en particulieren. Beleidsmatig zijn bevoegdheden en middelen voor natuurbehoud versnipperd over heel wat verschillende beleidsniveaus en -domeinen. Om in dergelijke versnipperde context resultaten te boeken, is samenwerken op lokaal en bovenlokaal vlak dan ook een minimumvereiste.

Een dubbele uitdaging dus. Het complexe begrip biodiversiteit naar de leefwereld van een groot aantal verschillende doelgroepen vertalen én mensen samenbrengen op lokaal vlak om die

biodiversiteit duurzaam te behouden. Met de campagne 'Gemeenten Adopteren Limburgse Soorten' (GALS) pakte de provincie Limburg beide uitdagingen aan. De campagne gaf biodiversiteit een gezicht en gebruikte adoptiesoorten als kapstokken waaraan verschillende initiatieven worden opgehangen. De campagne richtte zich in de eerste plaats naar de Limburgse gemeenten, die gestimuleerd werden om samen met andere partners het gemeentelijk soortgericht beleid vorm te geven.

Het product: Limburgse soorten, deel van ons roerend erfgoed

Elke doelgroep vereist een eigen aanpak en argumenten (het 'what's in it for me'-principe) om hem tot engagementen of actie te bewegen. Voor natuurliefhebbers is de intrinsieke waarde van natuur vaak al voldoende om behoud en versterking te verantwoorden, al spelen ook andere argumenten (bv. zingeving, gezelligheid, esthetische overwegingen of kennisvergaring). Andere doelgroepen overtuig je met andere argumenten. In het GALS-project, waarin gemeenten de centrale doelgroep vormden, gebruikte de provincie zowel economische (bron van inkomsten) als socio-culturele (unieke eigen soorten, deel van het culturele erfgoed) argumenten.

In 2003 liet de provincie Limburg een studie uitvoeren om de planten- en diersoorten vast te stellen waarvoor Limburg binnen Vlaanderen een unieke verantwoordelijkheid heeft (Collazo & Bauwens 2003). Het gaat om Vlaamse Rode Lijstsoorten (= soorten die 'met uitsterven bedreigd', 'bedreigd' of 'kwetsbaar' zijn en die nood hebben aan actieve bescherming) die in Limburg meer dan elders (of zelfs enkel) voorkomen. Dit idee is ondertussen overgenomen door de provincies Antwerpen en Vlaams-Brabant die ook hun provinciale prioritaire soorten identificeerden (Vermeersch et al. 2009, Nijls 2009).

Deze soorten werden als aantrekkelijke streekeigen producten gepositioneerd. De term 'Limburgse soorten' was bijvoorbeeld prominent aanwezig in het GALS-projectlogo (Figuur 1). Hiermee wensten we te benadrukken dat het hier niet over 'zo maar wat soorten' gaat maar om Limburgse soorten die in Limburg thuishoren, die een deel van het gemeentelijk roerend erfgoed vormen en bijgevolg hun plaats in de gemeente verdienen.

Figuur 1. De term 'Limburgse soorten' speelt in op het Limburggevoel en is prominent aanwezig in het projectlogo

De voordelen van een soortenbenadering liggen voor de hand. Iets voor een soort doen is voor leken bevattelijk en behapbaar. Communiceren over één soort vermijdt dat je in ingewikkelde terminologie moet uitputten. Mensen vereenzelvigen zich ook gemakkelijker met een soort, zeker als er een zekere exclusiviteit aan de soort gegeven wordt. Verbondenheid creëren met abstracte concepten als biodiversiteit, genetische variatie of ecosystemendiensten is veel moeilijker, en waarschijnlijk zelfs niet mogelijk. Zelfs een streekgevoel opwekken door bv. te werken rond een bepaald landschapstype lijkt slechts in een beperkt aantal gevallen het verhoopte resultaat te hebben (Gommers 2007).

Gemeente / stad	Soort
Alken	Ijsvogel
As	Jeneverbes
Beringen	Watersnip
Bilzen	Dwergblauwtje
Bocholt	Geelgors
Borgloon	Gulden sleutelbloem
Bree	Grauwe klauwier
Diepenbeek	Boomkikker
Dilsen-Stokkem	Zadelsprinkhaan
Genk	Rugstreeppad
Gingelom	Knautiabij
Halen	Gewone eikvaren
Ham	Variabele waterjuffer
Hamont-Achel	Heivlinder
Hasselt	Gierzwaluw
Hechtel-Eksel	Nachtzwaluw
Heers	Ingekorven vleermuis
Herk-de-Stad	Grote modderkruiper
Herstappe	Kattedoorn
Heusden-Zolder	Kleine ijsvogelvlinder
Hoeselt	Das
Houthalen-Helchteren	Wekkertje
Kinrooi	Grote weerschijnvlinder
Kortesseem	Eikelmuis
Lanaken	Klaverblauwtje
Leopoldsburg	Zwarte specht
Lommel	Boomleeuwerik
Lummen	Huiszwaluw
Maaseik	Bosbeekjuffer
Maasmechelen	Roodborsttapuit
Meeuwen-Gruitrode	Boskrekkel
Neerpelt	Wulp
Nieuwerkerken	Kerkuil
Opglabbeek	Vinpootsalamander
Overpelt	Groentje
Peer	Knoflookpad
Riemst	Grauwe gors
Sint-Truiden	Veldleeuwerik
Tessenderlo	Gekraagde roodstaart
Tongeren	Steenuil
Voeren	Hazelmuis
Wellen	Kamsalamander
Zonhoven	Roerdomp
Zutendaal	Veldparelmoervlinder

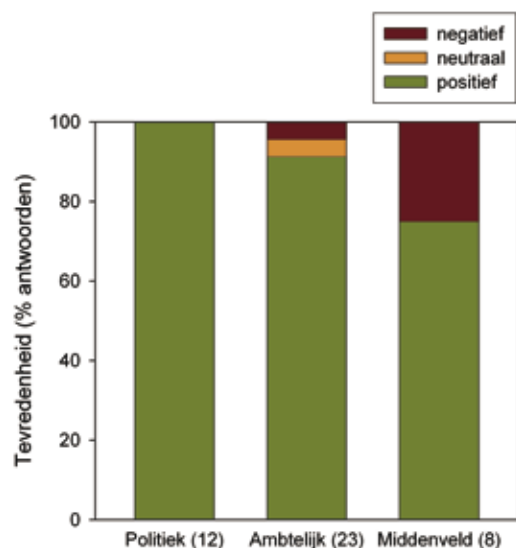
Tabel 1. Overzicht van de 44 Limburgse adoptiesoorten en hun gemeente

Biodiversiteit is echter meer dan de optelsom van planten- en diersoorten in een bepaald gebied. Een soort vertelt niet het hele verhaal en maatregelen gericht op één soort zullen de biodiversiteit in een gebied niet noodzakelijk verhogen. De Limburgse soorten zijn dan ook slechts een opstap (de 'verpakking') naar biodiversiteit. Hiermee hielden we expliciet rekening bij de verdere uitwerking van het project.

Een goed product verdient een goede marktstrategie

Adoptie

Biodiversiteit en soorten zijn geen consumptiegoederen. Vandaar

Figuur 2. Een van de resultaten van de tevredenheidssurvey uitgevoerd door Lemmens (2007) toont dat politici en ambtenaren het belang van een eenvoudig communiceerbaar concept zoals adoptie, wel smaakten. De kritieken vanuit het middenveld waren vooral van ecologische aard, met name de vrees dat acties voor één soort ten koste zouden gaan van acties voor andere soorten in de gemeente. Door van de adoptiesoorten ambassadeurs voor een bepaald leefgebied te maken, konden we deze valkuil van bij de start van het project vermijden.

de keuze voor de techniek van 'adoptie'. Adoptie is een goed communiceerbaar concept dat heel wat mensen aanspreekt (bv. Foster Parents Plan, Child Plan,...) en associaties oproept met aandacht, zorg en verantwoordelijkheidszin. Het creëert een band tussen de soort en de mens. Een constructief verhaal dus, dat een deel van de verantwoordelijkheid legt waar ze hoort, bij de lokale besturen. De Limburgse gemeenten waren zich goed bewust van de voordelen van deze benadering. Een door Lemmens (2007) uitgevoerde enquête toonde aan dat 100% van de politici en 90% van de ondervraagde ambtenaren het adoptie-idee zeer positief en vernieuwend vonden (Figuur 2). Een milieuambtenaar drukte het zo uit: 'Het project zet enkele soorten in een positief daglicht en laat voelen dat deze soorten bijzonder zijn. Dit zet mensen aan om deze soorten te beschermen, omdat mensen nu eenmaal meer bekommerd zijn om soorten die ze kennen dan om soorten waar ze nog nooit van gehoord hebben.'

Participatie

Het project is een voorbeeld van wat in technische termen 'participatief milieubeleid' heet. Een achterliggende gedachte bij participatie is dat deelnemers aan het beslissingsproces de genomen beslissingen achteraf steunen en helpen bij de uitvoering. Een milieuambtenaar verwoordde dit als volgt: 'Het dragen van een zekere verantwoordelijkheid, hoe klein ook, schept een band tussen de initiatiefnemer en de gemeenten die ten goede komt aan de te beschermen soorten.'

Een participatief proces kan op heel wat verschillende manieren verlopen (Hage & Leroy 2007a,b,c). Er zijn echter twee belangrijke vuistregels. De eerste is eenvoudig: wees duidelijk en wek geen valse verwachtingen. De tweede vuistregel is om een juiste balans te vinden tussen ondersteuning en respect voor de kennis en inbreng van je partners. Partners dienen de vrijheid te krijgen om zelf keuzes te maken, maar moeten ook ondersteund worden bij het maken van die keuzes.

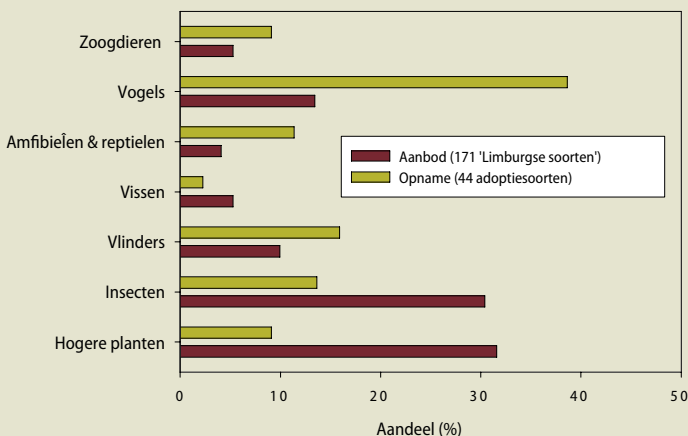
BOX: Adoptiesoorten en leefgebieden

Van bij de start van het project werden de adoptiesoorten gebruikt als 'ambassadeurs' voor een bepaald leefgebied of biotoop. Op die manier werden ze gekoppeld aan de andere onderdelen van de biodiversiteit. De gemeenten kregen hiervoor heel wat argumenten aangereikt vanuit het project. Zo bevatte de gemeentelijke soortentabellen onder meer het criterium 'Indicatorsoort - maatregelen getroffen voor deze soort komen ook andere (prioritaire Limburgse) soorten ten goede'.

Heel vaak kozen gemeenten ook soorten in functie van het door hen gevoerde natuurbeleid (criterium 'Beschermingsmaatregelen voor de soort kunnen in het gemeentelijk beleid gekaderd worden'). Zo is het Wekkertje de trekker van een duurzaam bierbeheer, de Rugstreeppad een hefboom voor ontsniperingsmaatregelen in industriegebied, pleiten de Veldleuwerik en Grauwe gors voor een verantwoord agrarisch beleid en staan de Hazelmuis en Zwarte specht garant voor duurzaam bosbeheer.

De adviezen van het begeleidingscomité bevatten ook heel wat suggesties rond hoe een soort aan een bepaald leefgebied, vaak typisch voor een bepaalde gemeente, gekoppeld kon worden.

Tot slot valt op te merken dat de 44 gekozen soorten goed gespreid zijn over de verschillende soortengroepen, wat erop wijst dat bij de keuze verschillende criteria in aanmerking werden genomen (Figuur 3, Tabel 1).

Figuur 3. Procentuele verdeling van het soortenaanbod ('Limburgse soorten') en de uiteindelijk gekozen adoptiesoorten over soortengroepen. Hoewel vogels, vlinders en zoogdieren beter vertegenwoordigd zijn in de set adoptiesoorten dan in het aanbod, toont de spreiding over de soortengroepen toch aan dat niet enkel aaibaarheid een rol speelde bij de keuze van de soorten.

In dit project kon elke Limburgse gemeente autonoom kiezen of ze al dan niet aan het project wilde deelnemen. Van bij de start van het project werd de gemeentebesturen duidelijk gemaakt wat deelname aan het project inhield (bv. bereidheid om actie te ondernemen, bewust zijn dat er in 2010 een evaluatie van het project komt) en wat ze van het project mochten verwachten (ondersteuning bij het opstellen van een actieplan). De uiteindelijke keuze van de adoptiesoort lag ook bij de gemeenten. Aan de hand van een gemeentelijke soortentabel werden ze bij die keuze intensief gecoacht. Deze aanpak bleek succesvol. Begin juni 2006, zes maanden na de start van het project, had elk van de 44 Limburgse gemeenten een eigen plant- of diersoort geadopteerd (Tabel 1).

Keuze van adoptiesoorten

Om de gemeenten te ondersteunen bij de keuze van hun adoptiesoort, gebruikten de projectpromotoren een gemeentelijke soortentabel. Die tabel lijstte alle Limburgse soorten op die in de gemeente voorkomen, samen met een aantal ecologische, socio-culturele en economische criteria, die aangaven of een soort al dan niet in aanmerking kwam voor adoptie in die gemeente. Per soort kreeg ieder criterium een score (hoe hoger de score, hoe beter de soort). De som van alle criterium-scores leverde per soort een globale score, waarmee alle soorten in een gemeente gerangschikt konden worden van meest (hoogste score) tot minst geschikt (laagste score) voor adoptie.

Het ging hier echter niet om een eenvoudige rekensom. Voor heel wat criteria was de toekenning van een score immers behoorlijk subjectief. Twee voorbeelden. De gemeente Peer vond de Knoflookpad zeer aaibaar en gaf dit diersoort dan ook de hoogste score (10). In Zonhoven vonden ze dat deze pad stonk en kreeg ze de laagste score (0). Peer kon zich dus met de Knoflookpad identificeren en uiteindelijk adopteerde deze gemeente ook deze soort. Adoptie in Zonhoven zou fout geweest zijn, want daar had de soort niet op de steun van de gemeente kunnen rekenen. Een gelijkaardige redenering gaat op voor het criterium 'de soort is erg gevoelig voor menselijke verstoring'. In een gemeente waar de lokale terreinbeherende instanties vinden dat orchideeën erg gevoelig zijn aan menselijke verstoring, adopteer je beter geen

Opglabbeek adopteerde de Vinpootsalamander (foto: Vilda/Yves Adams)

Figuur 4. Een mooie verpakking is belangrijk om mensen te mobiliseren. Steek je echter geen inhoud in de doos dan valt je verhaal heel snel stil. De actieplannen – handleidingen waarmee de gemeenten aan de slag konden – zijn de inhoud van het GALS-project.

orchidee. Dit gaat ongetwijfeld tot conflicten leiden. Bovendien hebben de lokale terreinbeheerders de bescherming van deze planten hoogst waarschijnlijk geregeld via aankoop van terreinen. In dergelijke reservaten kunnen gemeenten vaak weinig aan de bescherming van die soorten bijdragen.

De gemeentelijke soortentabel is dus een middel om de gemeente op een gestructureerde manier argumenten aan te bieden, die hielpen bij het maken van een verantwoorde keuze. Eens de gemeenten een soort of enkele kandidaat-soorten gekozen hadden, werden de keuzes voorgelegd aan een groep deskundigen uit het middenveld, samengebracht in het begeleidingscomité. Deze deskundigen bepaalden of de gemaakte keuzes ecologisch zinvol waren en suggereerden andere soorten waar nodig. Dit advies was niet bindend. Zo koos Tongeren uiteindelijk toch voor de Steenuil en niet voor de Hamster, hoewel deze laatste soort door het begeleidingscomité als meest geschikt naar voren geschoven was. In gevallen waar meerdere gemeenten de voorkeur gaven aan

dezelfde soort gaf het begeleidingscomité ook argumenten om de keuze voor één bepaalde gemeente te motiveren. Dit was bijvoorbeeld het geval voor de Boomkikker. Zowel Zonhoven, Maasmechelen als Diepenbeek wilden deze soort adopteren. Het begeleidingscomité adviseerde deze soort aan Diepenbeek toe te wijzen, omdat in die gemeente de nood aan beschermingsmaatregelen het grootst was. Dit advies werd door de gemeenten gevolgd en Maasmechelen adopteerde de Roodborsttapuit en Zonhoven de Roerdomp. Achteraf gezien een verstandige keuze, want de Boomkikker doet het momenteel in alle drie de gemeenten bijzonder goed. De keuze van akkervogels – die ook erg geëerd waren – ging ook met flink wat discussie gepaard. Op basis van het voorkomen van de grootste kernpopulaties in Limburg viel de keuze voor Grauwe gors op Riemst en voor Veldleeuwerik op Sint-Truiden.

Via het begeleidingscomité had het middenveld dus de mogelijkheid haar steentje aan de keuze van de adoptiesoorten bij te dragen. Gemeenten kregen bovendien nog een aantal bijkomende argumenten om een bepaalde soort al dan niet te adopteren.

Actieplannen: inhoud

Een project dat zou stoppen bij adoptie van een soort en het ondertekenen van een charter biedt iedereen de kans om tevreden naar huis te gaan... zonder dat daarna nog iets gebeurt. De adoptiesoorten geven het begrip biodiversiteit een gezicht en maken mensen enthousiast. Om resultaten op het terrein te boeken dient dat enthousiasme richting en inhoud te krijgen. In het project werd voor elke gemeente een actieplan opgemaakt: een praktische handleiding waarmee de gemeente aan de slag kan voor haar adoptiesoort (*Figuur 4*).

Elk actieplan bevat een ecologisch luik waarin een aantal acties wordt uitgewerkt die de soort, zijn leefgebied en andere soorten in dat leefgebied ten goede komen. We streefden daarbij niet naar volledigheid, maar beperkten ons doelbewust tot een aantal concrete voorbeelden van zinvolle acties die voor gemeenten haalbaar zijn. Dit zijn niet enkel acties die een gemeente zelf kan uitvoeren, maar ook manieren om initiatieven van inwoners te ondersteunen of te stimuleren komen aan bod (bv. subsidieregule-

Figuur 5. Tijdens een plechtige bijeenkomst eind februari 2008 kregen de 44 Limburgse gemeenten hun actieplan. Zij gaven tevens aan dat soortbescherming voor hen daar niet stopt en ondertekenden allen het Countdown 2010 charter.

Figuur 6. Het project werd uitgevoerd door een vijfkoppig projectbureau, dat hier poseert samen met gedeputeerde Frank Smeets en de coördinator van het nieuwe Interreg project SOLABIO (van links naar rechts: gedeputeerde Frank Smeets, Els Peusens, Marian Gerard, Inge Nevelsteen, Peter Baert, Esengul Gölpek, Joep Fourneau, Joke Rymen)

menten, informatiecampagnes, evenementen). Sensibilisatie en educatie vormen een tweede luik in elk plan. De gemeenten zijn immers belangrijke schakels naar de lokale bevolking en beschikken over de ervaring en instrumenten om te communiceren met hun inwoners. Elk plan sluit af met een luik inventarisatie. Dit luik bevat tips om de gemeente en haar inwoners aan te zetten informatie te verzamelen over hun adoptiesoorten en over de uitgevoerde acties. Deze gegevens zijn essentieel om de eigen acties op te volgen, te evalueren en waar nodig te kunnen bijsturen. Het observeren en inventariseren van soorten is bovendien een leuke manier om mensen terug in contact te brengen met de hen omringende natuur. Tijdens een plechtige bijeenkomst eind februari 2008, de afsluiting van het GALS-project, kregen de 44 Limburgse gemeenten

hun actieplan. Zij gaven tevens aan dat het verhaal voor hen daar niet stopt en ondertekenden allen het Countdown 2010 charter (Figuur 5). Met die ondertekening engageerden ze zich om de actieplannen in hun gemeenten daadwerkelijk uit te voeren. Ook de provincie engageerde zich om na afloop van het project op de ingeslagen weg verder te gaan. Om maatregelen en initiatieven uit de actieplannen te kunnen uitvoeren, werkte de provincie samen met een resem partners het projectvoorstel 'Soorten en Landschappen als drager voor de Biodiversiteit' (SOLABIO) uit. Dit project werd goedgekeurd als Europees Interreg project en ging in oktober 2008 van start. Daarnaast stimuleert de provincie sinds mei 2008 via een provinciaal reglement ('reglement betreffende de subsidiëring van projecten inzake het behoud van de biodiversiteit') natuur- en milieuverenigingen om samen met gemeenten en andere partners projecten uit te voeren voor het behoud van de biodiversiteit. Jaarlijks kunnen nieuwe projecten ingediend worden. Ook andere provinciale subsidiekanalen, zoals ondersteuningsovereenkomsten, het provinciale GLE-beleid (Grote Landschappelijke Eenheden) en de gemeentelijke samenwerkingsovereenkomsten met de Vlaamse overheid worden ingezet om acties uit te voeren.

Koken kost geld

Het beschreven proces is erg arbeidsintensief en vergt een behoorlijke personeelsinzet. Het project werd uitgevoerd door een vijfkoppig projectbureau (Figuur 6), dat begeleid werd door een samenwerkingsverband van de provincie Limburg en de drie Limburgse regionale landschappen. De combinatie van de netwerken en van de know-how van deze partners stond garant voor een vlotte uitvoering van het project. Het nodige budget werd geleverd door de provincie Limburg (60%) en de Europese Commissie (40%), in het kader van het doelstellingen-2 programma van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO).

De nabije toekomst

De provincie Limburg grijpt het 'Internationale Jaar van de Biodiversiteit' in 2010 aan om een eerste stand van zaken op te maken.

De gemeente Meeuwen-Gruitrode fungeert als adoptie-ouder voor de Boskrekkel (foto: Vilda/Rollin Verlinde)

Welke acties werden uitgevoerd en wat zijn hiervan de resultaten voor de geadopteerde soorten en hun leefgebied? De resultaten van deze evaluatie stellen we in mei 2010 voor.

Het principe van één soort per gemeente heeft zijn ecologische beperkingen, maar ook de houdbaarheidsdatum van de communicatie van het adoptieconcept is niet onbeperkt, tenzij het op verrassende wijze zou uitgebreid worden. In een aantal gemeenten zijn al interessante evoluties aan de gang. Zo riep Bilzen, dat het Dwergblauwtje adopteerde, zich onlangs uit tot vlinderstad: uitbreiding van een soort naar een soortgroep. In Herk-de-Stad (Grote modderkruiper) gaan stemmen op om een tweede soort te adopteren. In Lommel tonen bedrijven interesse voor een eigen adoptiesoort.

Maar er zijn ook andere mogelijkheden. Heel wat buurgemeenten adopteerden soorten die aan gelijkaardige leefgebieden gekoppeld kunnen worden. Voorbeelden zijn de landbouwsoorten van Haspengouw (Grauwe gors in Riemst, Veldleeuwerik in Sint-Truiden, Das in Hoeselt en Eikelmuis in Kortesse) en de bos- en heidesoorten van Noord-Limburg (Groentje in Overpelt, Heivlinder in Hamont-Achel, Boskrekkel in Meeuwen-Gruitrode). Het samenbrengen van die soorten laat toe om ook andere aspecten van de

biodiversiteit, zoals interactie tussen soorten, onder de aandacht te brengen. Dergelijke adoptie van soortengroepen op streekniveau is een denkpiste. Hoe dan ook zal de communicatiestrategie, die zijn deugdelijkheid in het GALS-project heeft bewezen, nu gekoppeld worden aan een ecologisch meer diepgaand verhaal. Een uitdaging die we graag aangaan.

Besluit

Dit project heeft het soortgerichte natuurbehoud in de Provincie Limburg een belangrijke impuls gegeven. De Limburgse soorten staan momenteel op de bestuurlijke agenda van elke Limburgse gemeente. Het soortgerichte natuurbehoud was in de loop van het project minstens twee maal een agendapunt in elk schepencollege (goedkeuring van de soortenkeuze en de Countdown 2010-verklaring). Heel wat gemeenten hebben een bedrag (van 5.000 tot 200.000 euro) op hun gemeentelijk budget voorzien om acties uit het actieplan uit te voeren.

Verbreiding en verdieping van het adoptieconcept zullen we aangrijpen om de dynamiek van het project ook in de toekomst te behouden. Een mooie verpakking is belangrijk om mensen te mobiliseren, maar zonder inhoud valt het verhaal heel snel stil.

Summary:

BAERT P., CREVECOEUR L. & STEVENS J. 2009. Municipalities adopt Limburg species: just words or also content? *Natuur.focus* 8(4): 142-148. [in Dutch]

The worldwide decrease in the size and diversity of natural resources is also affecting the Belgian province of Limburg. Among the many drivers of this decline, the difficulty to communicate an abstract concept such as biodiversity properly is often overlooked. People do not understand clearly the impact biodiversity has on their life or the impact their behaviour has on biodiversity. They often intuitively feel nature is important but do not see what they themselves can do to conserve biodiversity. In 2006 the province of Limburg and the three Regional Landscapes launched the project 'Municipalities adopt Limburg species', with the financial support of the European Regional Development Fund. In this project a strong band (the species of Limburg) attracts the attention by a simple concept (adoption). Every municipality in Limburg was asked to adopt a plant or animal species typical for her territory. They were coached by a project office, but were free to take part in the project and also were not told which species to choose. For every species the project office wrote – in consideration with people of the municipality – an action plan containing examples of actions the municipality could undertake to conserve its adopted species. This project – an example of participatory governance – was very successful in convincing local governments to take up conservation actions as all municipalities not only joined the project, but also signed the Countdown2010 charter when receiving their plan. In signing this charter, they promised to implement the plan, which now with support from the province and the European Community is being done.

cies', with the financial support of the European Regional Development Fund. In this project a strong band (the species of Limburg) attracts the attention by a simple concept (adoption). Every municipality in Limburg was asked to adopt a plant or animal species typical for her territory. They were coached by a project office, but were free to take part in the project and also were not told which species to choose. For every species the project office wrote – in consideration with people of the municipality – an action plan containing examples of actions the municipality could undertake to conserve its adopted species. This project – an example of participatory governance – was very successful in convincing local governments to take up conservation actions as all municipalities not only joined the project, but also signed the Countdown2010 charter when receiving their plan. In signing this charter, they promised to implement the plan, which now with support from the province and the European Community is being done.

DANK

Op de eerste plaats bedanken we de promotoren Joke, Joep, Inge, Els en Esengul voor hun inzet en Marian voor het overnemen van de fakkel. Ook de mensen van het dagelijkse bestuur, het begeleidingscomité en de stuurgroep bedanken we, evenals de vele mensen in de gemeenten – burgemeesters, schepenen, ambtenaren en andere natuurliefhebbers – die hun steentje hebben bijgedragen. We danken het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling, Doelstelling 2-programma voor hun financiële steun.

AUTEURS:

Peter Baert (provinciaal coördinator biodiversiteit), Luc Crevecoeur (LIKONA-coördinator) en Jan Stevens (diensthoofd) werken allen op het Provinciaal Natuurcentrum van de Provincie Limburg.

CONTACT:

Provinciaal Natuurcentrum, Het Groene Huis, Domein Bokrijk, 3600 Genk. E-mail: pbaert@limburg.be (Peter Baert), lcrevecoeur@limburg.be (Luc Crevecoeur) en jstevens@limburg.be (Jan Stevens)

Referenties

- Colazzo S. & Bauwens D. 2003. Aanwijzen van prioritaire soorten voor het natuurbeleid in de provincie Limburg. Verslag van het Instituut voor Natuurbehoud 2003.5, Brussel. 195 p.
- European Commission. 2006. Halting the loss of biodiversity by 2010 – and beyond. Sustaining ecosystem services for human well-being. COM (2006) 216, European Commission, Brussel. 15 p.
- Dumortier M., De Bruyn L., Hens M., Peymen J., Schneiders A., Turkelboom F., Van Daele T. & Van Reeth W. 2008. Natuurindicatoren 2008. Toestand van de natuur in Vlaanderen: cijfers voor het beleid. Mededeling van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, INBO.M.2008.5. Brussel. 36 p.
- Gommers G. 2007. Inleiding tot streekidentiteit en Grote Landschappelijke Eenheden. 14 – 18. In: Alles, behalve zicht op zee. Referentiebundel van de studiedag op 5 oktober 2007. Een uitgave van de provincie Limburg. D/2007/585/107. 67 p.
- Hage M. & Leroy P. 2007a. Leidraad Stakeholderparticipatie voor het Milieu- en Natuurplanbureau: Hoofddocument. Een uitgave van het Milieu- en Natuurplanbureau en de Radboud Universiteit Nijmegen MNP-publicatienummer 550032004, Nijmegen, 44 p.
- Hage M. & Leroy P. 2007b. Leidraad Stakeholderparticipatie voor het Milieu- en Natuurplanbureau: Checklist. Een uitgave van het Milieu- en Natuurplanbureau en de Radboud Universiteit Nijmegen MNP-publicatienummer 550032004, Nijmegen, 22 p.
- Hage M. & Leroy P. 2007c. Leidraad Stakeholderparticipatie voor het Milieu- en Natuurplanbureau: Praktijkwijzer. Een uitgave van het Milieu- en Natuurplanbureau en de Radboud Universiteit Nijmegen MNP-publicatienummer 550032004, Nijmegen, 44 p.
- IPM Research & Advies. 2008. Inzicht in de jeugd als doelgroep voor natuur. P17188. Rapport opgemaakt voor het Ministerie LNV, Den Haag. 118 p.
- Lemmens T. 2007. Draagvlak voor soortbescherming bij de Limburgse gemeenten. Invloed van het project 'Gemeenten adopteren Limburgse soorten'. Eindwerk, Forest and Nature Conservation Policy Group, Wageningen Universiteit, Wageningen. 104 p.
- Millennium Ecosystem Assessment. 2005. Ecosystems and Human Well-being: Biodiversity Synthesis. World Resources Institute, Washington, DC. 100 p. (www.millenniumassessment.org)
- Nijs G. 2009. Achtergrond bepaling 'Provinciaal Prioritaire Soorten'. URL: http://www.vlaamsbrabant.be/binaries/brakona-PPS-lijst-achtergrond_tcm5-12469.pdf
- Vermeersch G., Beckers K., Maes D., Adriaens T., De Beer D., De Knijf G., Hendrickx F., Jooris R., Maelfait J.P., Van Den Berghe K., Van Keer K., Van Landuyt W., Van Thuyne G. & Verbeylen G. 2009. Een gericht natuurbeleid voor de prioritaire soorten in de provincie Antwerpen. Antenne 3(3): 7 p.